

สภาพ ปัญหา และความต้องการในการปฏิบัติงานสูงศึกษาในโรงเรียน
ของเจ้าหน้าที่สาธารณสุข สังกัดกรุงเทพมหานคร

นาง ฉัชชา ประภายนต์

สถาบันวิจัยบริการ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาคามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาสูงศึกษา ภาควิชาพหุศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2541

ISBN 974-331-790-2

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

**STATE, PROBLEMS AND NEEDS IN SCHOOL HEALTH EDUCATION
PRACTICING OF PUBLIC HEALTH PERSONNEL IN
BANGKOK METROPOLITAN ADMINISTRATION**

Mrs. Nutchaprapayont

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

**A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Education in Health Education**

Department of Physical Education

Graduate School

Chulalongkorn University

Academic Year 1998

ISBN 974-331-790-2

หัวข้อวิทยานิพนธ์

สภาพ ปัญหา และความต้องการในการปฏิบัติงานสุขศึกษาในโรงเรียน
ของเจ้าหน้าที่สาธารณสุข สังกัดกรุงเทพมหานคร

โดย

นางณัฏชา ประกายนงค์

ภาควิชา

พลศึกษา

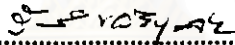
อาจารย์ที่ปรึกษา

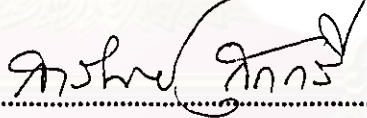
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ลาวัณย์ สุภกรี

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้นับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็น
ส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบัณฑิต

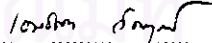

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ศาสตราจารย์ นายแพทย์สุภวัฒน์ ชุดิววงศ์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.รัชนี ขวัญบุญจันทร์)

.....อาจารย์ที่ปรึกษา
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ลาวัณย์ สุภกรี)

.....กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เทพวามี หอมสนิท)

.....กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เอ็มอัชฌา วัฒนนุรานนท์)

.....กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทิพย์ศิริ กาญจนวาสิ)

ดัชนี ประมวล : สภาพ ปัญหา และความต้องการในการปฏิบัติงานสุขศึกษาในโรงเรียน
ของเจ้าหน้าที่สาธารณสุข สังกัดกรุงเทพมหานคร (STATE, PROBLEMS AND NEEDS IN
SCHOOL HEALTH EDUCATION PRACTICING OF PUBLIC HEALTH PERSONNEL IN
BANGKOK METROPOLITAN ADMINISTRATION) อ.ที่ปรึกษา : ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.
ลาวัณย์ สุกกรี, 145 หน้า. ISBN 974-331-790-2.

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพ ปัญหา และความต้องการในการปฏิบัติงานสุขศึกษาในโรงเรียน
ของเจ้าหน้าที่สาธารณสุข สังกัดกรุงเทพมหานคร และเปรียบเทียบปัญหาและความต้องการของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขใน
ศูนย์ประสานงาน 6 แห่ง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเป็นเจ้าหน้าที่สาธารณสุข สังกัดกรุงเทพมหานคร ตำแหน่ง
พยาบาลอนามัยโรงเรียน ปฏิบัติงานอยู่ที่ศูนย์บริการสาธารณสุข สำนักอนามัย กรุงเทพมหานคร จำนวน 60 คน ผู้วิจัยได้
ส่งแบบสอบถามไป จำนวน 60 ชุด ได้รับคืนมาทั้งหมด นำข้อมูลมาวิเคราะห์โดยใช้ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย
ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว

ผลการวิจัยพบว่า

1. เจ้าหน้าที่สาธารณสุขส่วนใหญ่มีประสบการณ์การทำงานสุขศึกษาในโรงเรียน 1-5 ปี ไม่เคยได้รับการ
อบรมเรื่องสุขศึกษาในโรงเรียนและมีงานอื่นๆ ต้องรับผิดชอบด้วย
2. สภาพการปฏิบัติงานสุขศึกษาในโรงเรียนของเจ้าหน้าที่สาธารณสุข พบว่า ส่วนใหญ่วางแผนงานด้วยตนเอง
และประเมินผลงานตามเกณฑ์มาตรฐานของหน่วยงาน งานด้านบริการสุขภาพจัดได้ครอบคลุม ยกเว้นการตรวจสอบสุขภาพจิต
ปัญหาสุขภาพของนักเรียน 3 อันดับแรกคือ ฟันผุ เหา ไข้หวัด ในการสำรวจสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน เจ้าหน้าที่สาธารณสุข
ใช้แบบสำรวจของสำนักอนามัย เรื่องที่สำรวจ ได้แก่ การกำจัดขยะ ทางระบายน้ำ โรงอาหาร น้ำดื่ม น้ำใช้ และส่วน
ด้านการสอนสุขศึกษา ส่วนใหญ่สอนเป็นรายกลุ่ม วิธีการสอนใช้การบรรยาย มีสื่อประกอบ สื่อที่ใช้บ่อยที่สุด 3 อันดับแรก
คือ ไปสเตอร์ แผ่นพับ และภาพพลิก
3. ปัญหาการปฏิบัติงานสุขศึกษาในโรงเรียน โดยส่วนรวมมีปัญหาอยู่ในระดับน้อยทั้ง 4 ด้าน ด้านที่มี
ค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ การสอนสุขศึกษา พบว่า ข้อที่เป็นปัญหาระดับมาก ได้แก่ สื่อสุขศึกษามีน้อย สื่อสุขศึกษาที่มีอยู่
ไม่เหมาะสมในการนำไปใช้สอนที่โรงเรียน และขาดทักษะในการผลิตสื่อสุขศึกษา
4. เจ้าหน้าที่สาธารณสุขมีความต้องการโดยรวมอยู่ในระดับมากทั้ง 4 ด้าน ข้อที่เป็นความต้องการระดับมาก
และมากที่สุด ได้แก่ ต้องการให้นักเรียนได้รับการตรวจฟันจากทันตแพทย์ ต้องการสื่อสุขศึกษาที่เหมาะสม ทันสมัย
และต้องการบุคลากรสอนสำเร็จรูป
5. เจ้าหน้าที่สาธารณสุขที่สังกัดอยู่ในศูนย์ประสานงานต่างกันมีปัญหา และความต้องการในการปฏิบัติงาน
สุขศึกษาในโรงเรียนไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ภาควิชา พลศึกษา.....

สาขาวิชา สุขศึกษา.....

ปีการศึกษา ...2541.....

ลายมือชื่อนิสิต *กวีธนา นริชภาชนนท์*

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา *ลาวัณย์ สุกกรี*

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

4083690827 : MAJOR HEALTH EDUCATION

KEY WORD: STATE / PROBLEMS / NEEDS / SCHOOL HEALTH EDUCATION /
PUBLIC HEALTH PERSONNEL

NUTCHA PRAPAYONT : STATE, PROBLEMS AND NEEDS IN SCHOOL HEALTH
EDUCATION PRACTICING OF PUBLIC HEALTH PERSONNEL IN BANGKOK
METROPOLITAN ADMINISTRATION. THESIS ADVISOR : ASSIST. PROF.
LAWAN SUKKRI, H.S.D., 145 pp. ISBN 974-331-790-2.

The purposes of this research were to study state, problems and needs in school health education practicing of public health personnel in Bangkok Metropolitan Administration and to compare the problems and needs as perceived by public health personnel working in six different coordination centers. The sample were 60 public health personnel who were responsible for school health education. The questionnaires were sent and all of them were returned. The data then were analyzed in terms of percentages, means and standard deviations. A one way ANOVA was also applied.

The findings were as follows:

1. Most of public health personnel had been practicing school health education from 1-5 years and had never received in-service training in the field of school health education. Other than practicing school health education, they were assigned to do some other works.

2. Most of the public health personnel planned and evaluated the work according to the department criteria. They had done their work in all areas except mental health of the students. The first three student health problems found in schools were dental carries, lice, and common cold. The instrument used to survey school health environment was from the department of health to survey the drainage system, waste destruction, cafeteria, drinking water, and rest rooms. Group instruction was often used in teaching health to students by public health personnel. Lecture with teaching aids was the most teaching method used by them. The three teaching aids most used in teaching were posters, leaflets, and flip charts.

3. In general, public health personnel had problems in school health education practice at the "low" level in all four areas. But in the areas of health education teaching, the lack of instructional media, the media was not suitable for school children and the lack of knowledge to produce teaching media by themselves were found to be the problems at the "high" level.

4. The public health personnel needed in four areas at the "high" level and the needs for students to have dental examination from the dentists was found to be at the "high" level but the needs for instructional media and instructional packages were found to be at the "highest" level.

5. There were no differences of problems and needs among public health personnel working in six different coordinating centers.

ภาควิชา.....พลศึกษา.....

สาขาวิชา.....สุขศึกษา.....

ปีการศึกษา.....2541.....

ลายมือชื่อนิติกร.....
.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....
.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....
.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยความกรุณาของผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ถาวรวัฒน์ สุกกรี อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ซึ่งท่านได้ให้คำปรึกษาแนะนำตลอดจนการตรวจแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ด้วยความเอาใจใส่อย่างยิ่ง จึงขอกราบขอบพระคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่าน ที่ได้ช่วยตรวจแก้ไขแบบสอบถาม และให้คำแนะนำที่มีประโยชน์ต่อผู้วิจัยเป็นอย่างยิ่ง

ขอขอบพระคุณผู้อำนวยการสำนักอนามัย ผู้อำนวยการศูนย์ประสานงาน ผู้อำนวยการศูนย์บริการสาธารณสุข และพยาบาลอนามัยโรงเรียนทุกท่าน ที่ให้ความร่วมมือในการวิจัยครั้งนี้เป็นอย่างดียิ่ง และขอขอบคุณบัณฑิตวิทยาลัยที่กรุณาให้ทุนอุดหนุนการวิจัยครั้งนี้ด้วย

ท้ายนี้ขอขอบคุณผู้มีอุปการะคุณทุกท่าน และครอบครัว ที่ให้ความช่วยเหลือ และเป็นกำลังใจแก่ผู้วิจัยตลอดมา

คุณความดีของวิทยานิพนธ์นี้ขอมอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณแด่คุณแม่สุภา มาณะวิทยาการ ผู้ล่วงลับ ตลอดจนทั้งบูชาแด่ ครู อาจารย์ ที่เคยอบรมสั่งสอนผู้วิจัยมา

ณัชชา ประกายนดี

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ค
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฉ
สารบัญแผนภูมิ.....	ณ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	4
1.3 สมมุติฐานของการวิจัย.....	5
1.4 ขอบเขตของการวิจัย.....	5
1.5 ข้อตกลงเบื้องต้น.....	5
1.6 คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย.....	6
1.7 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	8
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	9
2.1 สุขศึกษาและสุขศึกษาในโรงเรียน.....	9
2.2 การดำเนินงานสุขศึกษาในโรงเรียนของกรุงเทพมหานคร.....	13
- หน่วยงานในสังกัดกรุงเทพมหานครที่รับผิดชอบ.....	13
- ลักษณะการดำเนินงานสุขศึกษาในโรงเรียน.....	18
2.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องในประเทศ.....	24
2.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องในต่างประเทศ.....	31

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	35
3.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย.....	35
3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	35
3.3 การสร้างเครื่องมือ.....	36
3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	37
3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล.....	37
3.6 สถิติที่ใช้ในการวิจัย.....	39
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	40
5 สรุปผลการวิจัย การอภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	87
5.1 สรุปผลการวิจัย.....	87
5.2 อภิปรายผลการวิจัย.....	93
5.3 ข้อเสนอแนะในการวิจัย.....	107
รายการอ้างอิง.....	110
ภาคผนวก.....	115
ภาคผนวก ก รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ.....	116
ภาคผนวก ข บันทึกขอความร่วมมือในการวิจัย.....	117
ภาคผนวก ค รายชื่อศูนย์บริการสาธารณสุข.....	121
ภาคผนวก ง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	124
ภาคผนวก จ ตารางแสดงจำนวนโรงเรียนและนักเรียนในเขตกรุงเทพมหานคร.....	144
ประวัติผู้วิจัย.....	145

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	จำนวนและคำร้อยละของสถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม.....	41
2	จำนวนและคำร้อยละของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขจำแนกตามสภาพการปฏิบัติงาน สุศึกษาในโรงเรียน ด้านการบริหารจัดการ.....	44
3	จำนวนและคำร้อยละของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขจำแนกตามสภาพการปฏิบัติงาน สุศึกษาในโรงเรียน ด้านการบริการสุขภาพ.....	48
4	จำนวนและคำร้อยละของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขจำแนกตามสภาพการปฏิบัติงาน สุศึกษาในโรงเรียน ด้านการจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนให้ถูกสุขลักษณะ.....	52
5	จำนวนและคำร้อยละของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขจำแนกตามสภาพการปฏิบัติงาน สุศึกษาในโรงเรียน ด้านการสอนสุศึกษา.....	54
6	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานคะแนนปัญหาการปฏิบัติงานสุศึกษา ในโรงเรียน ด้านการบริหารจัดการของเจ้าหน้าที่สาธารณสุข สังกัดกรุงเทพมหานคร จำแนกตามศูนย์ประสานงาน.....	58
7	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานคะแนนปัญหาการปฏิบัติงานสุศึกษา ในโรงเรียน ด้านการบริการสุขภาพ ของเจ้าหน้าที่สาธารณสุข สังกัดกรุงเทพมหานคร จำแนกตามศูนย์ประสานงาน.....	61
8	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานคะแนนปัญหาการปฏิบัติงานสุศึกษา ในโรงเรียน ด้านการจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนให้ถูกสุขลักษณะของ ของเจ้าหน้าที่สาธารณสุข สังกัดกรุงเทพมหานคร จำแนกตามศูนย์ประสานงาน.....	65
9	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานคะแนนปัญหาการปฏิบัติงานสุศึกษา ในโรงเรียน ด้านการสอนสุศึกษา ของเจ้าหน้าที่สาธารณสุข สังกัดกรุงเทพมหานคร จำแนกตามศูนย์ประสานงาน.....	68
10	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานคะแนนปัญหาการปฏิบัติงานสุศึกษา ในโรงเรียน รวมทุกด้าน.....	71
11	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานคะแนนความต้องการในการปฏิบัติงาน สุศึกษาในโรงเรียน ด้านการบริหารจัดการ ของเจ้าหน้าที่สาธารณสุข สังกัดกรุงเทพมหานคร จำแนกตามศูนย์ประสานงาน.....	73

สารบัญญัตินำ (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
12	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานคะแนนความต้องการในการปฏิบัติงาน สุขศึกษาในโรงเรียน ด้านการบริการสุขภาพ ของเจ้าหน้าที่สาธารณสุข สังกัดกรุงเทพมหานคร จำแนกตามศูนย์ประสานงาน.....	76
13	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานคะแนนความต้องการในการปฏิบัติงาน สุขศึกษาในโรงเรียน ด้านการจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนให้ถูกสุขลักษณะ ของเจ้าหน้าที่สาธารณสุข สังกัดกรุงเทพมหานคร จำแนกตามศูนย์ประสานงาน...	79
14	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานคะแนนความต้องการในการปฏิบัติงาน สุขศึกษาในโรงเรียน ด้านการสอนสุขศึกษา ของเจ้าหน้าที่สาธารณสุข สังกัดกรุงเทพมหานคร จำแนกตามศูนย์ประสานงาน.....	81
15	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความต้องการในการปฏิบัติงาน สุขศึกษาในโรงเรียน รวมทุกด้าน.....	84
16	ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนเปรียบเทียบปัญหาในการปฏิบัติงานสุขศึกษา ในโรงเรียน ของเจ้าหน้าที่สาธารณสุข ของศูนย์ประสานงาน 6 แห่ง.....	85
17	ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนเปรียบเทียบความต้องการในการปฏิบัติงาน สุขศึกษาในโรงเรียน ของเจ้าหน้าที่สาธารณสุข ของศูนย์ประสานงาน 6 แห่ง.....	86

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญแผนภูมิ

แผนภูมิที่		หน้า
1	โครงสร้างการบริหารงานของสำนักอนามัย.....	14
2	โครงสร้างการบริหารงานของกองส่งเสริมสาธารณสุข.....	15
3	โครงสร้างการบริหารงานของกองส่งเสริมสุขภาพ.....	16
4	การแบ่งส่วนราชการของศูนย์บริการสาธารณสุข.....	17

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย